

Беспалий Ігор,

аспірант

Науковий керівник: **Корженівська Н.Л.**

д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки,

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД ЯК ОСНОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

В рамках проведення реформи з децентралізації влади в Україні відбуваються процеси, пов'язані з розвитком місцевого самоврядування, створення та функціонування територіальних громад, що супроводжується передачею ресурсів та повноважень. Ідея та практика таких перетворень передбачає покращення фінансового становища, умов життя, інвестиційної привабливості, впровадження інновацій, економічну безпеку громад. Об'єднані територіальні громади мають вкладати кошти та працю у власний економічний розвиток, ефективно використовувати потенціал малого та середнього бізнесу, створювати робочі місця та наповнювати місцеві бюджети з метою обслуговування потреб населення.

Більшість зі створених територіальних громад у свій склад отримали сільські території з різним ресурсним спадком. Зважаючи на сучасні глобальні виклики суспільства, серед яких проблеми екології, раціонального природокористування, бідності й продовольчого забезпечення, трендом соціально-економічної політики на міжнародному і національному рівні є концепція сталого розвитку. Враховуючи той факт, що в Україні сільське населення становить 31 % наявного населення, а сільськогосподарські угіддя - 70 % земельного фонду країни, сталість розвитку сільських територій значною мірою визначає забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни

в цілому. Виваженість, обґрунтованість та ефективність адміністративно-територіальної реформи залежать від глибини і масштабності інформаційної бази щодо соціально-економічних явищ та трансформаційних змін, що відбуваються внаслідок децентралізації. Тому на сьогодні принциповою є оцінка об'єднаних територіальних громад на предмет їх інституційної спроможності до розвитку сільських територій всіх без винятку населених пунктів. Така ґрунтова діагностика передбачає, насамперед, виявлення перспектив і ризиків розвитку сільських територій за даними аналізу проміжних результатів об'єднання територіальних громад у сільській місцевості. Це дозволить обґрунтувати відповідні пропозиції щодо мінімізації ризиків для розвитку сільських територій, формування об'єднаних територіальних громад, які інституційно спроможні до соціально-економічного розвитку сільських територій [1].

Стратегічною ціллю сільського розвитку, що формує частину територіальних громад, є економічний розвиток громад як основа регіональної економіки. Напрямами діяльності у досягненні цілей стратегії є вирішення земельних питань, місцевої аграрної економіки, податкові зміни у законодавстві, обмін досвідом та використання кращих практик, навчання членів ОТГ, консультації, менторство. Розвиток сільських територій включає в себе сталий економічний розвиток громад в сільській місцевості, підвищення конкурентоздатності продукції та послуг, розвиток малого та середнього бізнесу, як сільськогосподарського так й інших видів економічної діяльності на селі, розвинута інфраструктура, добробут і комфортне проживання сільського населення.

Звернувшись до статистичної аналітики бачимо, що за даними офіційної звітності Державної казначейської служби України, протягом січня-березня 2020 року до місцевих бюджетів України у сукупності надійшло 114,6 млрд грн (на 22,9 млрд грн або на 16,6% менше, ніж за I квартал 2019 року) (рис. 1), у тому числі: доходи загального фонду склали 104,9 млрд грн (на 23,4 млрд грн

або на 18,2% менше аналогічного періоду 2019 року); спеціального – 9,7 млрд грн (на 0,5 млрд грн або на 5,8% більше аналогічного періоду 2019 року).

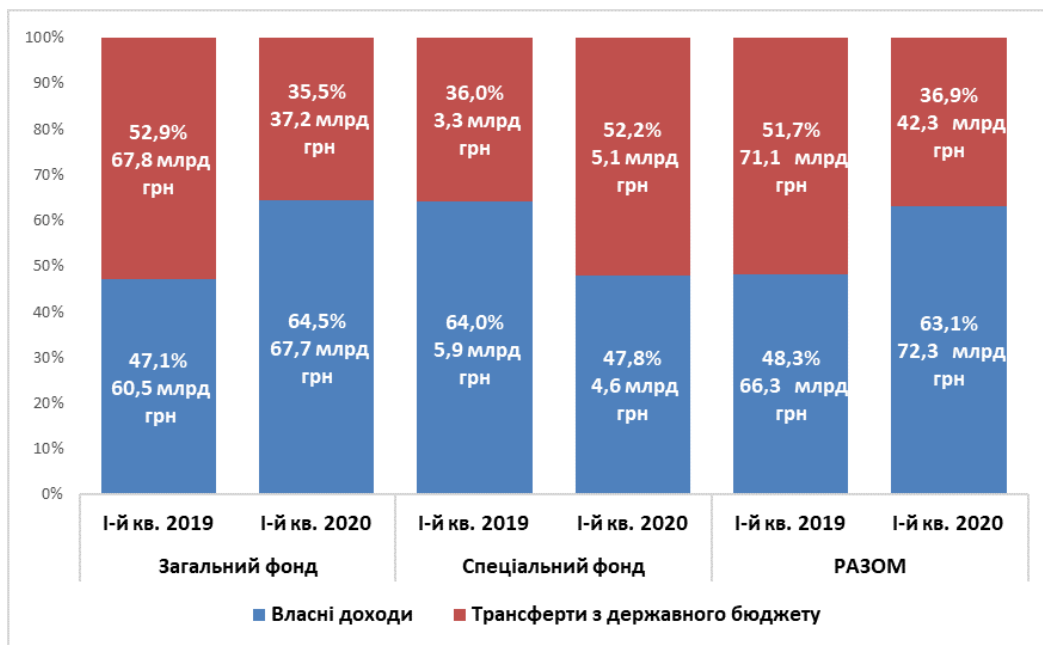

Рис. 1. Доходи місцевих бюджетів України за I квартал 2019 та 2020 років.
Джерело: [2].

За підсумками I кварталу 2020 року, частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України склала 40,8%, хоча аналогічний показник за підсумками I кварталу 2019 року становив 50%. Основною причиною змін є зменшення надходжень трансфертів до загального фонду місцевих бюджетів.

Динаміка основних показників проведеної децентралізації, як напрямку регіонального економічного розвитку наведено у табл. 1.

Таблиця 1
Динаміка показників проведеної децентралізації в Україні

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+/-)
Населення України, млн. осіб	42,761	42,585	42,386	42,153	41,902	-0,859
Сільське населення, млн. осіб	13,256	13,176	13,102	13,015	12,897	-0,359
Питома вага сільського населення у загальній чисельності населення, %	31,001	30,940	30,911	30,876	30,777	-0,224
Кількість ОТГ	159	366	665	806	1 002	843
Кількість жителів в об'єднаних територіальних громадах, млн. осіб	1,400	3,100	5,600	8,300	11,200	9,8
Питома вага населення в об'єднаних територіальних громадах у загальній чисельності населення, %	3,274	7,280	13,212	19,690	26,729	23,455
Кількість сільських ОТГ	93	108	173	75	116	23

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+/-)
Питома вага сільських ОТГ у загальній кількості ОТГ, %	58,491	29,508	26,015	9,305	11,577	-46,914
Кількість жителів у сільських ОТГ, млн. осіб	0,494	0,583	0,948	0,392	0,552	0,058
Питома вага сільського населення у сільських ОТГ до кількості жителів в об'єднаних територіальних громадах, %	35,280	18,805	16,935	4,717	4,930	-30,35
Кількість сільських населених пунктів	28 388	28 385	28 378	28 376	28 376	-12
Сільськогосподарські землі, тис. га	42 726,4	*	41 489,3	*	*	x
Питома вага сільськогосподарських земель до загальної площі України, %	70,8	*	68,7	*	74,82	4,02

*-відсутність точних даних. Джерело: [3].

Результатами проведеної децентралізації мають бути зростання чисельності населення, що виявляється похідною економічного розвитку: ріст робочих місць, підвищення рівня оплати праці, збільшення кількості зайнятого населення, збільшення частини доходів домогосподарств від самозайнятості та підприємницької діяльності, зростання кількості діючих програм державної підтримки, інноваційних форм кооперації, розвиток органічного виробництва, диверсифікація, інфраструктура, логістика тощо.

Список використаних джерел

1. Могилова М. М. Об'єднання територіальних громад в Україні: перспективи і ризики для розвитку сільських територій. Економіка АПК. № 5. 2019. С. 68-76.
2. Місцеві бюджети: дані за I квартал 2020 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12481>.
3. Перезовова І. В., Поленкова М. В. Сталий розвиток сільських територій: сучасний стан проблеми. Причорноморські економічні студії. Вип. 59-1. 2020. С. 68-75.